

Sandra Cristina Hirsch
Ovidiu Emil Iudean
Adrian Onofreiu
Vlad Popovici
Claudia Septimia Sabău

*Bibliografia istorică a
Regimentului de graniță
nr. 17 (2 românesc)
de la Năsăud și
a Țării Năsăudului
(sec. al XVIII-lea – 1948)*

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2021

Această carte a fost publicată în cadrul și cu finanțare din proiectul de cercetare *Ofițerii români din armata habsburgică și implicarea lor în societatea civilă (de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până în 1918)*. UEFISCDI PN-III-P1-1.1-ID-TE-2016-0432.

Referenți științifici:

Prof. dr. Ioan Bolovan, membru corespondent al Academiei Române
Conf. dr. Valentin Șerdan-Orga

DTP și copertă:
Editura Mega

Redactor:
Simina Baumgarten

© Editura Mega, 2021

Imagine coperta I: Biserica Greco-Catolică din Năsăud la începutul secolului al XX-lea (carte poștală ilustrată din colecția Muzeului Grăniceresc Năsăudean)

Imagine coperta IV: Piața centrală a orașului Năsăud la începutul secolului al XX-lea (carte poștală ilustrată din colecția Muzeului Grăniceresc Năsăudean)

Autorii mulțumesc conducerii Muzeului Grăniceresc Năsăudean pentru amabilitatea cu care a pus la dispoziție imaginile pentru coperta lucrării

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Bibliografia istorică a Regimentului de graniță nr. 17 (2 românesc) de la Năsăud și a Țării Năsăudului (sec. al XVIII-lea – 1948) / Sandra Cristina Hirsch, Ovidiu Emil Iudean, Adrian Onofreiu, – Cluj-Napoca: Mega, 2021
Conține bibliografie
Index
ISBN 978-606-020-221-9
I. Hirsch, Sandra
II. Iudean, Ovidiu Emil
III. Onofreiu, Adrian
016

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Cuprins

STUDIUL INTRODUCȚIV.....	9
De ce o bibliografie a Regimentului 17 (2 românesc) de graniță și a Țării Năsăudului?.....	9
Conținuturi, metodă, surse.....	10
Mod de utilizare.....	13
Cercetarea istorică privind Regimentul 17 (2 românesc) de graniță și Țara Năsăudului – scurtă perspectivă istoriografică.....	14
ABREVIERI REVISTE.....	23
TITLURI ȘI ABREVIERI VOLUME.....	32
A. LISTĂ SELECTIVĂ A FONDURILOR ARHIVISTICE DIN ȚARĂ ȘI DIN STRĂINĂTATE CONȚINÂND INFORMAȚII ISTORICE DESPRE REGIMENTUL DE GRANIȚĂ NR. 17 (2 ROMÂNESC) DE LA NĂSĂUD ȘI DESPRE ȚARA NĂSĂUDULUI.....	43
Arhivele Naționale ale României, Arhivele Naționale Istorice Centrale București (ANR, ANICB).....	43
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Bistrița-Năsăud (ANR, SJBN).....	43
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Cluj (ANR, SJCJ).....	48
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Iași (ANR, SJIS).....	49
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Maramureș (ANR, SJMM).....	49
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Mureș (ANR, SJMS).....	49
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Sibiu (ANR, SJSB).....	49
Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Timiș (ANR, SJTM).....	50
Biblioteca Mitropoliei Ortodoxe din Sibiu.....	50
Magyar Nemzeti Levéltár (Arhivele Naționale ale Ungariei).....	50
Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv (Arhivele Statului din Austria, Arhiva de Război).....	50

B. BIBLIOGRAFIE.....	52
B.1. Istoriografie.....	52
B.2. Lucrări de referință: bibliografii, dicționare, enciclopedii.....	54
B.3. Izvoare istorice.....	54
B.3.1. Documente.....	54
B.3.2. Corespondență.....	66
B.3.3. Jurnale și memorii.....	68
B.3.4. Știri și corespondențe de presă.....	71
B.4. Științe auxiliare și conexe istoriei.....	80
B.4.1. Antropologie, etnologie, etnografie, folclor.....	80
B.4.2. Antroponimie, toponimie și lingvistică.....	85
B.4.3. Arhivistică, numismatică, sigilografie.....	86
B.4.4. Bibliologie și biblioteconomie.....	87
B.4.5. Demografie și sociologie istorică.....	87
B.4.6. Genealogie.....	89
B.4.7. Geografie și științele naturii.....	90
B.4.8. Muzeologie.....	92
B.5. Lucrări de sinteză.....	92
B.6. Lucrări privind prima jumătate a secolului al XVIII-lea și perioada existenței regimentului (1763–1850).....	102
B.7. Lucrări privind a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea (1851–1918).....	110
B.8. Lucrări privind perioada 1919–1948.....	126
B.9. Istorie locală.....	131
Lucrări privitoare la mai multe localități.....	131
Bârgaie (valea).....	132
Bichigiu.....	133
Bistrița Bârgăului.....	133
Budacul de Sus.....	134
Coșbuc (Hordou).....	134
Feldru.....	134
Gledin.....	134
Ilva Mare.....	135
Ilva Mică.....	135
Josonii Bârgăului.....	135
Leșu.....	135
Lunca Ilvei.....	136
Maieru.....	136
Mărișelu (Nușfalău) și Sântioana.....	136
Mocod.....	136
Monor.....	136
Mureșenii Bârgăului.....	137
Năsăud.....	137
Nepos.....	139

Parva.....	139
Piatra Fântânele.....	139
Poiana Ilvei (Poiana / Sâniosif).....	139
Prundu Bârgăului.....	139
Ragla.....	140
Rebra.....	140
Rebrișoara.....	140
Rodna.....	141
Rodna (valea).....	143
Romuli.....	143
Runcu Salvei.....	143
Salva.....	143
Sălăuța (valea).....	144
Sângeorz-Băi.....	144
Suplai.....	146
Susenii Bârgăului.....	146
Șanț.....	146
Șieu (valea).....	147
Șieuț.....	147
Telciu.....	147
Tiha Bârgăului.....	148
Zagra.....	148
B.10. Biografii.....	148
B.10.1. Biografii colective.....	148
B.10.2. Biografii individuale.....	150
INDICE DE AUTORI.....	185
INDICI DE SUBIECTE.....	197

Studiu introductiv

De ce o bibliografie a Regimentului 17 (2 românesc) de graniță și a Țării Năsăudului?

Țara Năsăudului este una dintre micro-regiunile României care s-a bucurat de o atenție științifică aparte, nu doar din partea istoricilor, ci din spre întregul spectru al științelor umaniste și sociale. Bibliografiile istorice ale României au acumulat, volum de volum, numeroase titluri dedicate temei: fie cărți, fie studii și articole provenite atât din periodice științifice locale, cât și din principalele reviste de istorie din centrele universitare sau din diverse volume de studii. Această valoroasă literatură științifică a devenit în timp tot mai amplă, solicitând cercetătorilor, și mai ales cercetătorilor debutanți, un efort consistent de documentare bibliografică.

Organizarea și activitatea Regimentului 17 (2 românesc) de graniță pe teritoriul năsăudean au legat acest spațiu de ansamblul istoriei Monarhiei habsburgice într-un mod mai intim și pe alocuri chiar mai spectaculos decât alte regiuni locuite de români. Efectele militarizării au transformat micro-zona, iar caracterul său geografic mai compact decât al altor regiuni din granița militară austriacă a impulsionat ritmul schimbărilor. Fără a pleda aici pentru caracterul excepțional al Țării Năsăudului (o exagerare spre care alunecă uneori, din păcate, entuziaștii istorici locali), este evident că, atât înainte cât și după 1851, organizarea socială, tradiția militară și mentalitățile din fosta graniță militară năsăudeană au șlefuit societatea locală într-un mod diferit față de alte spații transilvane. Conștientizarea acestei diferențe a fost una dintre premisele impulsionalii cercetărilor istorice după 1918, însă a condus în timp și la un tot mai accentuat localism istoriografic. Acest din urmă fenomen, asupra căruia vom reveni în partea finală a acestui studiu introductiv, a grevat asupra integrării istoriei Regimentului 17 (2 românesc) de graniță în istoriografia internațională a graniței militare austriece.

Pornind de la premisele anterioare, prezenta lucrare își propune mai multe obiective: pe de o parte să servească cercetătorilor, și mai ales cercetătorilor în formare, ca instrument de lucru și de suscitare a interesului

față de istoria socială și militară a zonei; pe de altă parte, ca efect al atingerii primului obiectiv, să contribuie la reconectarea cât mai rapidă și mai profesionistă a istoriei Regimentului 17 (2 românesc) de graniță din Năsăud cu istoriografia Monarhiei habsburgice dedicată graniței militare; nu în ultimul rând, să servească drept model pentru realizarea unor instrumente de lucru similare, dedicate graniței militare austriece în Transilvania și Banat.

Aceste motive ne-au determinat să nu ne rezumăm doar la sursele secundare, sau la sursele primare editate, care fac de obicei obiectul bibliografiilor istorice, ci să prezentăm, încă de la început, și bogatul material arhivistic care așteaptă să fie cercetat atât în instituțiile din țară cât și în cele din străinătate (Ungaria, Austria). Pentru o mai bună înțelegere a conținuturilor acestui volum, detaliem în cele ce urmează sursele, metoda de lucru și structura lucrării.

Conținuturi, metodă, surse

Așa cum o spune și titlul, bibliografia este focalizată asupra Regimentului 17 (2 românesc) de graniță și a moștenirii sale istorice, adică a Țării Năsăudului (înțeleasă ca teritoriul fostului Regiment) în perioada cuprinsă între prima jumătate a secolului al XVIII-lea (deceniile care au precedat înființarea Regimentului) și anul 1948 (desființarea ultimelor moșteniri instituționale ale Regimentului: Fondurile grănicerești). Nu este deci, și nu a existat intenția să fie, o bibliografie completă a Țării Năsăudului, cu atât mai puțin a Județului Bistrița-Năsăud, și nici nu trebuie tratată ca atare. Lucrările privitoare la spații sau persoane din afara arealului cronologic și geografic circumscris inițial, inclusiv cele referitoare la Bistrița și bistrițeni, au fost incluse doar în măsura în care obiectul sau subiectul lor de interes avusese legături (genealogice la prima generație sau profesionale) cu spațiul năsăudean.

În al doilea rând, bibliografia de față este una istorică, prin urmare spațiul dedicat lucrărilor științifice din alte domenii (Etnologie, Filologie și lingvistică, Geografie etc.) este limitat la acele lucrări care asumă o perspectivă retrospectivă și care prin aceasta pot fi considerate, din punctul de vedere al științei istorice, auxiliare ale sale. O secțiune distinctă a bibliografiei, cu subsecțiunile aferente, găzduiește respectivele lucrări.

Lucrarea cuprinde 2680 de titluri de cărți, studii și articole, cărora li se adaugă 246 de fonduri și colecții arhivistice. Titlurile din secțiunea bibliografică acoperă perioada până în anul 2019 inclusiv.

Per ansamblu, în elaborarea lucrării, am reușit să accesăm majoritatea instrumentelor și literaturii de specialitate care găzduiesc informații privind Regimentul 17 (2 românesc) de graniță și Țara Năsăudului, iar

bibliografia include cea mai mare parte a literaturii științifice dedicate temei, precum și un număr mare de surse primare, arhivistice sau editate. Chiar și așa, au rămas anumite tipuri de surse și arealuri cronologice / tematice neacoperite, motivul principal fiind amploarea muncii de extragere a informației. De exemplu, nu am putut acoperi integral presa transilvăneană a perioadei de după 1860, care conține o multitudine de informații despre Țara Năsăudului. Repertorierea acesteia ar presupune elaborarea unei lucrări separate și ar fi posibilă, realist, doar după digitalizarea completă a periodicelor respective. Așa cum menționam mai sus, acolo unde am găsit republicări le-am integrat bibliografiei, dar acestea reprezintă doar o parte a mai sus menționatei informații. De asemenea, presa cotidiană locală și județeană conține, după 1918 și până în ziua de astăzi, numeroase medalioane istorice sau biografice, a căror identificare și extragere depășește posibilitățile actualei cercetări. Asumându-ne aceste limite, putem doar să facem observația că, dacă această activitate de bibliografiere va continua, rezultatul său ar trebui să fie o bază de date, cu acces public, nu doar o bibliografie științifică tipărită, precum cea de față.

Din punct de vedere al structurii, am încercat să urmărim, în măsura posibilului, modelul bibliografiilor istorice tradiționale, îmbinând ordonarea tematică și cea cronologică. O secțiune distinctă, plasată chiar la început, este reprezentată de fondurile arhivistice. Aceasta nu se regăsește de obicei în instrumentele bibliografice, însă am considerat că, în cazul de față, ar fi util să oferim specialiștilor interesați de temă și o perspectivă asupra surselor primare inedite care se păstrează în arhivele din țară și din străinătate – cele din urmă, mai ales, au rămas aproape necunoscute istoricilor români, deși conțin cea mai mare parte a documentelor privind istoria Regimentului pe perioada funcționării sale¹.

În cadrul secțiunii bibliografice se regăsesc subsecțiunile tematice obișnuite ale bibliografiilor istorice: Istoriografie, Lucrări de referință, Izvoare istorice, Științe auxiliare, Lucrări de sinteză, Secțiuni cronologice (sec. al XVIII-lea – 1850; 1851–1918; 1919–1948), Istorie locală și Biografii. Secțiunile cronologice nu cuprind sub-secțiuni, deoarece numărul relativ redus al lucrărilor și utilizarea indicilor de subiecte nu au justificat segmentarea suplimentară a acestora. În interiorul secțiunii

¹ O prezentare a tipologiei documentelor și a unor instrumente digitale create pentru extragerea și ordonarea informației la: Sandra Hirsch, Csaba Horváth, Angela Lumezeanu, Vlad Popovici, *Digital Framework for the History of the Austrian Military Border in Transylvania. Database documentation and manual*, „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Digitalia”, 64, 2019, no. 2, p. 5–53, DOI:10.24193/subbdigitalia.2019.2.01; Dragoș Ianc, *The Conduct Lists of Habsburg Officers and Non-commissioned Officers: Sources for the Biographical Reconstruction*, „Acta Musei Napocensis. Historica”, 58/II, 2021, 57–72.

biografice există două sub-secțiuni, una dedicată lucrărilor care tratează mai multe biografii, a doua dedicată biografiilor individuale. În interiorul celei din urmă lucrările sunt ordonate alfabetic, după numele de familie al subiectului cercetării, nu al autorului.

Bibliografia conține două liste de abrevieri: una a periodicelor (în care am folosit, acolo unde există, abrevierile din bibliografiile istorice pre-existente) și una a volumelor colective. Acestea din urmă figurează în trimerile bibliografice doar cu titlul într-o formă abreviată, iar în lista abrevierilor se regăsesc datele bibliografice complete.

Lucrarea include, de asemenea, două liste de indici: una a autorilor și cealaltă a subiectelor și subiecților cercetării. Precum în cazul altor bibliografii istorice, indicii fac trimitere la numărul de ordine al lucrării în bibliografie, nu la pagina la care ea figurează.

Informația din această bibliografie a fost colectată folosind alte lucrări similare, instrumente de lucru din domeniul arhivistic, dar și prin parcurgerea periodicelor științifice și cu caracter general, pe alocuri și presă, dedicate spațiului năsăudean. Pentru identificarea fondurilor arhivistice utile am apelat la cataloagele fondurilor accesibile online, pe portalurile Arhivelor Naționale ale României², Arhivelor Naționale ale Ungariei³ și a Arhivei de Stat a Austriei – Arhiva de Război⁴.

Dintre bibliografiile consultate, enumerăm: Bibliografia Istorică a României⁵, Anuarul Istoriografic al României⁶, bibliografiile istorice ale Transilvaniei,⁷ Bibliografia Românească Modernă⁸, sau lucrările dedicate calendarelor tipărite înainte de 1918⁹. Informația privind mențiunile în presa timpului până în 1860 a fost preluată din Bibliografia Analitică a Periodicelor Românești¹⁰. Cele două studii istoriografice publicate de Adrian Onofreiu¹¹, precum și alte instrumente bibliografice inedite, dedicate istoriei locale, ale aceluiași autor au reprezentat, la rândul lor, o sursă importantă de informații.

² <http://portal.arhivelenationale.ro/> (30.11.2021).

³ <https://mnl.gov.hu> (30.11.2021).

⁴ <https://www.archivinformationssystem.at/suchinfo.aspx> (30.11.2021).

⁵ *Bibliografia Istorică a României*, vol. I-XIII, București – Cluj-Napoca, 1970–2011.

⁶ „Anuarul Istoriografic al României”, I, 2011 – V, 2015.

⁷ Ioachim Crăciun, *Bibliographie de la Transylvanie roumaine (1916–1936)*, „Revue de Transylvanie”, 3, 1937, no. 4, 429–783; Lucia Turc, *Bibliografia istorică a Transilvaniei (1936–1944)*, Cluj-Napoca, 1998.

⁸ *Bibliografia Românească Modernă*, vol. I-IV, București, 1984–1996 (disponibilă și la adresa <https://bibliacad.ro/bnr/brm.php>, 30.11.2021).

⁹ Georgeta Răduică, *Calendare și almanahuri românești 1731–1918*, București, 1981.

¹⁰ *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, vol. I/1–3 (1790–1850), vol. II/1–3 (1851–1858), București, 1966–1972.

¹¹ *Bibl.*, 259, 260. În continuare, citarea titlurilor care sunt deja cuprinse în această bibliografie se va face prin trimitere la numărul de ordine al respectivului titlu în acest volum.

În accesarea periodicelor ne-au fost deosebit de utile colecțiile digitizate ale acestora¹². Unele periodice de popularizare, mai recent apărute, au preluat și republicat numeroase știri și informații din presa perioadei de după 1860. Atunci când am identificat astfel de situații le-am inclus în bibliografie, făcând trimitere atât la sursa originală, cât și la periodicul în care au fost republicate.

Materialul nedigitizat a fost accesat în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, ale Serviciului Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale, sau în colecții particulare ale editorilor și ale unor colaboratori, cărora le mulțumim pentru întregul sprijin acordat proiectului nostru.

Mod de utilizare

Bibliografiile istorice nu conțin, de obicei, explicații privind modul de utilizare, considerându-se că întregul proces e unul intuitiv sau că el face parte deja din bagajul de cunoștințe al utilizatorului. Totuși, oricât de banale ar părea, acestea trebuie să se regăsească în interiorul unui instrument de lucru, mai ales când publicul său țintă este constituit și din cercetători tineri.

Utilizatorii lucrării noastre pot porni, în funcție de interesele și obiectul cercetării lor, fie de la secțiunile cronologice și tematice, fie de la indicii de subiecte, sau cei de autori. Spre exemplu, cei interesați exclusiv de istoria Regimentului pot consulta secțiunea dedicată perioadei secolului al XVIII-lea până la desființarea Regimentului, după care, folosind indicii de subiecte, pot identifica lucrări răspândite în alte secțiuni, care tratează aceeași temă. Cei interesați de istoria locală vor începe cu secțiunea dedicată acesteia, iar cei al căror obiect de studiu este constituit de o persoană, sau de un grup de persoane, o/le vor căuta în secțiunea cuprinzând biografiile.

Recomandăm ca, indiferent de obiectul cercetării, să fie parcursă în mod obligatoriu și secțiunea dedicată surselor primare inedite (arhivele) și edite (documente, corespondență etc.).

Alternativ, se poate porni de la indicii de subiecte. În alcătuirea lor am încercat să reunim subiectele similare în cadrul aceluiași termen (de ex. Alegeri și alegători; Ape termale și minerale), iar acolo unde am considerat necesar am făcut și trimiteri la alți termeni (v. și). Recomandăm însă parcurgerea completă a indicilor, deoarece nu a fost posibilă o interconectare exhaustivă a terminologiei și pentru ca utilizatorul să își formeze o imagine de ansamblu (întotdeauna binevenită) asupra subiecților și subiectelor cuprinse în lucrare.

¹² <http://dspace.bccluj.ro> (30.11.2021).

În cadrul secțiunilor / sub-secțiunilor lucrările sunt ordonate alfabetic, după numele autorului și cronologic, în cazul lucrărilor publicate de același autor. Pentru identificarea exactă a lucrărilor, atunci când e vorba despre studii în periodice, se va folosi lista abrevierilor periodicelor. Pentru studiile în volume colective se va folosi lista abrevierilor volumelor colective.

Cercetarea istorică privind Regimentul 17 (2 românesc) de graniță și Țara Năsăudului – scurtă perspectivă istoriografică

Această parte a studiului introductiv este dedicată unei sumare analize de ansamblu a evoluției istoriografiei Regimentului 17 (2 românesc) de graniță și a Țării Năsăudului. Obiectivele sale constă atât în oferirea unei perspective retrospective, cât mai ales în evaluarea situației actuale și a posibilelor evoluții. Analiza și comentariile vor fi însoțite de o serie de grafice construite pornind de la datele din lucrare, fapt care nu înseamnă că este vorba, după cum se va vedea, exclusiv despre un studiu cantitativ. Istoriografia temei a făcut obiectul mai multor cercetări bine fundamentate, semnate de specialiști consacrați¹³, iar obiectivele asumate de noi nu au intenția de a o revizui, ci de a oferi o perspectivă complementară.

a. Evoluția de ansamblu

Anterior anilor 1920, lucrările ce pot fi considerate ca alcătuind o istoriografie a temei sunt puține la număr și au un caracter foarte divers. Ele includ câteva istorii ale Regimentului, sinteze de istorie ale graniței militare austriece, lucrări de statistică, lucrări de geografie administrativă sau fizică, necrologuri și medalioane biografice, monografii locale. Din această perioadă, și mai ales de după 1850, datează însă o multitudine de surse editate, de la regulamente și publicări de acte oficiale, până la memorialistică, știri și corespondență de presă. Așa cum menționăm mai sus, lucrarea noastră nu și-a propus repertorierea completă a acestora¹⁴, însă le-a extras și menționat atunci când ele au fost repertoriate în alte

¹³ Bibl., 247–275.

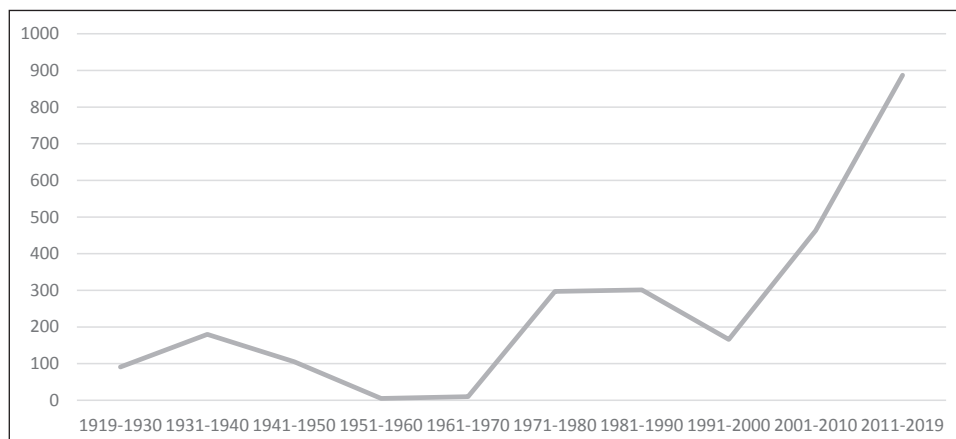
¹⁴ Nu am menționat în bibliografie, de exemplu, zecile de lucrări privind Transilvania, cu caracter general sau mai special (dar niciuna dedicată în particular Năsăudului), de natură statistico-geografică (inclusiv hărți) sau etnografică, publicate înainte de 1918 în limbile maghiară și germană. Toate acestea includ referiri de diferite dimensiuni la spațiul năsăudean, dar niciuna suficient de amplă sau detaliată încât să justifice integrarea lor într-o bibliografie regională. De altfel, respectivele titluri pot fi identificate de către cei interesați în *Bibliografia Istorică a României, vol. II, secolul XIX, tom I. Cadrul general. Țara și locuitorii*, București, 1972, nefiind necesară reluarea lor în prezenta lucrare.

bibliografii sau reproduse în publicații istorice ulterioare. Până la 1918 putem spune că avem de-a face mai degrabă cu o istoriografie incipientă a Regimentului 17 (2 românesc) de graniță, de multe ori subsumată unor inițiative mai ample, la scara întregii provincii sau chiar a Monarhiei, completată de o colecție foarte bogată de surse editate privind moștenirea sa după 1850. Din aceste motive, nici nu am integrat respectiva perioadă în analiza cantitativă de ansamblu prezentată pe Graficul 1.

Interesul istoriografic propriu-zis s-a manifestat abia după Marea Unire și a fost caracterizat pe de o parte de instituționalizarea oferită de apariția *Arhivei Someșene* și a Muzeului Năsăudean, pe de altă parte de efortul coerent și asumat științific de recuperare a trecutului Regimentului și moștenirii sale. După 1940, studiile istorice au continuat să fie publicate în paginile periodicului *Plaiuri Năsăudene* (București, 1943–1945), având, e adevărat, un tot mai pronunțat caracter de popularizare. Relația dintre istoriografia temei și instituțiile științifice și de cercetare județene și locale (incluzând în acest termen și periodicele) rămâne vizibilă până astăzi. Cea mai mare parte a titlurilor cuprinse în această bibliografie au fost redactate sau publicate sub egida unor astfel de instituții și periodice, iar marea majoritate a cărților au fost publicate la edituri locale. Din acest punct de vedere, istoriografia Regimentului 17 (2 românesc) de graniță și a Țării Năsăudului datorează foarte mult interesului, disponibilității și capacității istoricilor locali, dar și ale autorităților locale, care au reușit să continue tradiția interbelică și să susțină cercetarea științifică prin perpetuarea unui cadru instituțional și publicistic relativ stabil.

Anii 1950 au adus o cezură aproape completă în preocupările istoriografice năsăudene, iar interesul pentru regimentele de graniță și Țara Năsăudului în particular a început să se manifeste din nou abia după 1960, odată cu ieșirea istoriografiei române din „obsedantul deceniu”, prin studii publicate în periodice științifice naționale. Un reviriment major a avut loc în deceniul al optulea, odată cu înființarea de noi publicații științifice (*File de Istorie; Arhiva Someșană*, seria a II-a), dar mai ales datorită bogatelor contribuții publicistice ale lui Teodor Tanco, reunite în seria de volume *Virtus Romana Rediviva*, care a continuat să apară la intervale relativ regulate până în 1993. În anii 1980, întreruperea apariției celor două periodice anterior amintite a fost parțial suplinită de preocupările Cercului Cultural-Istoric „Plaiuri Năsăudene și Bistrițene”, care funcționa la Cluj-Napoca și a reunit o serie de intelectuali originari din și interesați de istoria Județului Bistrița-Năsăud. Membrii Cercului au publicat și un *Buletin* cu circulație restrânsă, dar găzduind numeroase studii și medalioane biografice valoroase¹⁵.

¹⁵ *Buletinul Cercului Cultural-Științific Plaiuri Năsăudene și Bistrițene* era xerografiat și

Graficul 1. Evoluția cantitativă a istoriografiei temei

Anii 1990 au început cu un ușor recul cantitativ, pe fondul reconfigurării istoriografiei române în ansamblu și din cauza sincopelor în apariția periodicelor științifice locale în primii ani după Revoluție. Începând cu 1993, *File de Istorie* a fost continuată de *Revista Bistriței*, iar din 1995 și-a început apariția *Studii și Cercetări Etnoculturale* – ambele sub egida Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud. Seria volumelor *Virtus Romana Rediviva* și-a încetat apariția, dar a fost inițiată publicarea almanahului anual *Virtus Romana Rediviva*, care continuă până astăzi. Tot din anii 1990 și de la începutul anilor 2000 datează o serie de încercări de recuperare a tradiției *Arhivei Someșene*, a cărei serie a III-a a debutat în 2002.

O explozie cantitativă a studiilor privind tema a avut loc în ultimele două decenii, iar tendința actuală rămâne crescătoare. Din acest punct de vedere, cercetarea istorică privind Țara Năsăudului se încadrează evoluției generale a istoriografiei române. La menținerea tendinței ascendente au contribuit: apariția nesincopată a principalelor periodice științifice județene și locale; reuniunile organizate în mod regulat de instituțiile științifice județene și colaborarea tot mai strânsă cu istorici din centrele universitare de la Cluj-Napoca și Iași; apariția unor noi periodice locale (*Anuarul Bârgăuan*, *Anuarul Asociației Profesorilor de Istorie din România*, *Astra Salvensis*, *Cetatea Rodnei*, *Pisanii Sângeorzene*); influența despărțământelor regionale ale Astreii.

copertat în format A4. Prin bunăvoința d-lui prof. univ. dr. Ironim Marțian și a Muzeului Grăniceresc Năsăudean, editorii prezentei lucrări au digitizat întreaga colecție, pusă la dispoziția publicului pe site-ul Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, datorită sprijinului conducerii instituției: <https://dspace.bcucluj.ro/jspui/handle/123456789/164538>.